

II. 550.741/24

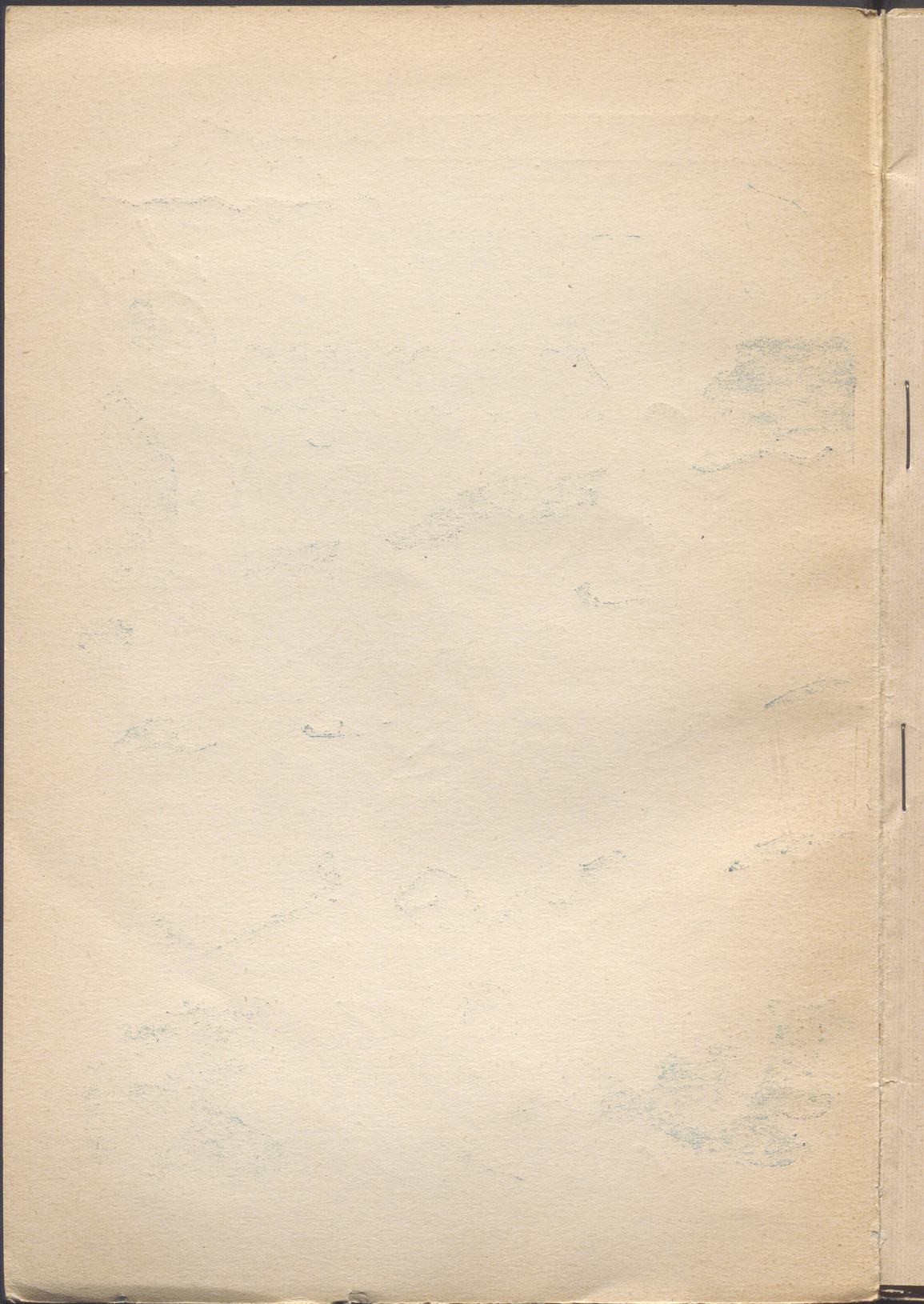
3000
+

К. МАЛИЦЬКА

В шурті краще

76.

В ГУРТІ КРАЩЕ

ДИТЯЧА ЧИТАНОЧКА

СКЛАЛА К. МАЛИЦЬКА

ЛЬВІВ

1938

[1938]

НАКЛАДОМ РЕВІЗІЙНОГО СОЮЗУ УКРАЇНСЬКИХ КООПЕРАТИВ

Бібліотека Ревізійного Союзу Українських Кооператив ч. 74.

П-550741/74

Wydaје: Rewizyjnyj Sojuz Ukrajin'skich Kooperatyw we Lwowie.

Z drukarni Naukowego T-wa im. Szewczenki, Lwów, Czarnieckiego 26.
З друкарні Наукового Т-ва ім. Шевченка, Львів, Чарнецького 26.

ПЯТЬ БРАТІВ.

Пять братів прийшло до школи. Були ще маленькі. Треба було їм писати, але перо було для них зтяжке. Перший брат каже: „Пожди, братіку, я тобі поможу!” І поміг. Підняли перо вдвох. Але вневдовзі стали гукати: „Впаде перо! впаде! ми не можемо його добре тримати!” Тоді третій брат озвався: „Я вам поможу!” І поміг. Тепер вже тримали перо міцно, але водно ще гукали: „Хай нас хтонебудь підпирає, як будемо писати.” Тоді четвертий і п'ятий братік обіцяли, що будуть їх підпирати, як вони будуть писати. І підпирали. Писалося братікам добре. Один брат був би нічого не вдіяв, а всім укупі добре пішло.

Щож це воно таке? Вгадайте, любі діти, які це братіки писали аж упятьох одним пером.

ЗАГАДКИ.

1. Дванадцять їх було братів.
Троє землю прикрашало,
Троє сонцем грівало,
Троє сипало дощами,
Троє віяло снігами.

2. *Пише мною пара рук,
Без пера та олівця
Я працюю без кінця.*

РІПКА.

Був собі дід Андрушка, а в нього баба Марушка, а в баби дочечка Мінка, а в дочки собачка Хвінка, а в собачки товаришка киця Варварка, а в киці годованка мишка Сіроманка.

Раз весною взяв дід рискаль та мотику, скопав у городі грядку велику, гноем трохи попринадив, грабельками підгромадив, зробив пальцем дірку та й посадив ріпку.

Працював дід не марно, зійшла ріпка гарно. Щодень ішов дід у город, набравши води повен рот, свою ріпку підливав, їй до життя охоти додавав.

Росла дідова ріпка, росла! Зразу така, як мишка була, потім як кулак, потім як буряк, потім як два, а накінці стала така, як дідова голова.

Тішиться дід, аж не знає, де стати.

„Час — каже — нашу ріпку рвати!”

Пішов він у город — гуп, гуп! Узав ріпку за зелений чуб. Тягне руками, уперся ногами, добуває сил усіх, сопе як ковальський міх. Мучився ще так цілий день, а ріпка сидить у землі, як пень.

Кличе дід бабу Марушку. „Ходи, бабусю, не лежи! мені ріпку вирвати поможи!”

Пішли вони у город — гуп, гуп! Взав дід ріпку за чуб, баба діда за плечé — тягнуть, аж

піт тече! Смикає дід ріпку за чівку, смикає баба діда за обшівку, працюють руками, упираються ногами. Промучились увесь день, а ріпка сидить у землі, як пень.

Кличуть вони дочку Мінку. „Ходи, доню, не лежи! нам ріпку вирвати поможи!”

Пішли вони в город — гуп, гуп! Узяв дід ріпку за чуб, баба діда за сорочку, дочка бабу за торочку, тягнуть руками, упираються ногами. Промучилися вони цілий день, а ріпка сидить у землі, як пень.

Кличуть вони собачку Хвінку. „Ходи, Хвіночко, не лежи! нам ріпку вирвати поможи!”

Пішли вони у город — гуп, гуп! Узяв дід ріпку за чуб, баба діда за сорочку, дочка бабу за торочку, собачка дочку за спідничку; тягнуть руками, упираються ногами. Промучились увесь день, а ріпка сидить у землі, як пень.

Кличуть вони кицю Варварку. „Ходи, Варварко, не лежи! нам ріпку вирвати поможи!”

Пішли вони у город — гуп, гуп! Тягне дід ріпку за чуб, баба діда за сорочку, дочка бабу за торочку, собачка дочку за спідничку, киця собачку за хвостик. Тягнуть, тягнуть руками, упираються ногами. Промучилися цілий день, а ріпка сидить у землі, як пень.

Кличуть вони мишку Сіроманку. „Ходи, Сірочко, не лежи! нам ріпку вирвати поможи!”

Пішли вони у город — гуп, гуп! Узяв дід ріпку за чуб, баба діда за сорочку, дочка бабу за торочку, собачка дочку за спідничку, киця

собачку за хвостик, мишка кицю за лапку. Як потягли, як потягли, як потягли всі разом — і витягнули ріпку.

ТРИ МЕТЕЛИКИ.

Були собі раз три маленькі метелики: один білий, другий жовтий, а третій червоний. Вони весело літали цілий день у великому саду, в соняшньому світлі. Перелітали з квітки на квітку, кожній квіточці щось тихенько говорили, коштували її медок і летіли далі.

Час їм дуже швидко минав. Вони так загралися, що й не зогляділись, як сонічко схвалалося за хмари й пустився дощ.

Змокли метелики. Полетіли вони до своєї хатки, аж там біда: двері зачинені, а ключа ніде не можна знайти.

Що тут робити? За той час, як стояли перед дверима та не знали, що робити, змокли страшенно. Насилу вже крильцями ворушили. Ледви долетіли до червоного, пишного туйпана. Просять у нього захисту:

„Любий, туйпанчику! просимо тебе, відчини свою чашечку та сховай нас від дощу”.

Туйпан подивився на них і каже:

„Червоного прийму, а білий і жовтий хай остаються надворі”. Але червоний метелик промовив:

„Коли ти не хочеш захистити моїх братиків, білого й жовтого метелика, то й я краще на дощі мокнутиму”.

Туйпан розсердився і каже:

„Як собі хочете! це ваше діло”.

Засумували метелики й полетіли до жовтого нарциза. Попросили його, щоби сховав їх від дощу; але нарциз згоджувався прийняти тільки жовтого метелика. Тоді цей промовив:

„Або прийми нас усіх трьох, або й я остану на дощі”.

І знова полетіли метелики далі. Прилетіли до білої лелії і просять захисту. А вона каже:

„Білого метелика прийму, червоного й жовтого не хочу”.

Тоді білий метелик мовить:

„Сам один не хочу ховатися в тебе. Або вже разом з братами десь знайдемо захист, або вкупі бідуватимем. Не покинемо один одного при лихій годині”.

І полетіли далі.

Відповідь метеликів почуло зза хмар сонічко і захотілось йому побачити тих братчиків, що так один за одним стояли. Продерлося крізь хмари і кинуло на метеликів своє проміння. Зараз крильця їм висохли і самі вони загрилися. І знов літали, танцювали й раділи, як давніш, до самого вечора.

А як сонічко зайшло за гору, то метелики полетіли додому спати, бо й ключик десь найшовся.

НЕВДАЛА СПІЛКА.

Байка.

Колись то лебідь, шука й рак
Взяліся везти віз.

Не потягли ніяк!

Щука у воду з ним, птах летіти б рад,
А рак все пре назад.

Де кожен тягне у свій бік,
Не рушать воза і за рік.

ДЕВЯТЕРО.

Було колись девятеро куряток. Вісім називалися ріжно, дев'яте звалось Ціпа. Коли курка знаходила зерно, то вісім раділо, а дев'яте сумувало.

„Жаль — думало воно — що нас девятеро. Коли б я було одно, то зерно було б моє”.

Раз пообіцяла курка дітям, що принесе їм колосок, як знайде в стерні за тином. Вона перелетіла за тин, курята ждали на дворі. Восьмеро тішилося, що будуть колоском ділитись, а Ціпа отак собі думала:

„Перестріну маму і цілий колосок собі виманю”.

І пішла потай від рідні, та далеко не зайшла. В городі була ямочка. Ціпа спішилася, впала в ямку і не могла вилізти. Плакала, стогнала, але ніхто не чув її плачу. За той час мати-курка вернулася іншою дорогою, почислила курята, побачила, що одного немає і спитала:

„А де це поділася наша Ціпа?”

Але ніхто не знав. Розбіглися курята по дворі шукати, а одно зайшло на город і почуло, як щось пищить жалібненько. Курятко побігло за голосом, найшло сестричку в ямці, тай гукає:

„Пострівай! кину тобі вниз прутик, то й вискочиш”.

Курытко назбирало сухого листя, галузок, піску й камінчиків, але ямочка була глибока, і Ціпа водно стогнала:

„Згину я, бідна, згину! Шкода, що тут нема всіх інших”.

Тоді побігло курятко по інших братчиків і сестричок, і всі вони почали зносити до ямки трісочки, стебла, траву, грудочки землі, все, що знайшли в городі. Ямка хутко вирівнювалася і Ціпа вилізала все вище та вище. Далі — гоп! вискочила з ямки й зраділа:

„Добре, що нас дев'ятеро. Коли б я була сама, була б загинула”.

ЗАГАДКА.

Ой летіли воробці,
Сіли собі на стовпці.
А як сіли воробці
На високій стовпці,
То не стало тут стовпця
Для одного воробця.
А як сіли воробці
По два рядком на стовпці,
Для одного тут стовпця
Не ставало воробця.
Кілько було всіх стовпців?
Кілько було воробців?

ЯК ДІТИ ХАТУ БУДУВАЛИ.

Дістали діти глини.
— А що з неї ліпитимем? — запитує
одно з дітей.
— Цеглинки.

— А з цеглинок?

— Хату збудуємо — каже Оля.

І почали діти глину місити.

Ось одна цеглинка готова, ось друга, третя, четверта — багато їх... Дуже багато.

Винесли цеглинки на подвіря, на сонце поставили.

— Нехай висихають!

Висохли цеглинки, зовсім тверді стали.

— А тепер хату збудуємо — говорять діти.

— А на чому хатка стояти буде?

— На основі.

— А потім що?

— Стіни поробимо.

— А як до тої хатки зайти?

— Двері зробимо.

— А як з тої хатки дивитися?

— Діри залишимо, вікна будуть.

— А дах із чого?

— Ось у кутку накривка від дерев'яної короби — от тобі й дах готовий.

— А комин?

— Із глини виліпимо, на дах поставимо.

Буде в нас хатка, як палатка. Н а ш а хатка, бо всі разом ми її будували.

РЕМІСНИКИ.

Тесле, тесле, збудуй мені хижку

В зеленім садочку, в цвітистім затишку.

Мулярю, мулярю, змуруй піч рівненько,

Щоби в зимі було у хатці тепленько.

Столярю, столярю, вправ двері й віконця,
Двері від дороги, а вікна до сонця.

А ти, пане склярю, встав скло ясне в рямку,
Щоби мені сонце світило від ранку.

Ти, пане слюсарю, зготов мені ключі
І сильні завіси і замки блискучі.

Ой замки блискучі легко відчиняти,
Щоби добрі люди все зайшли до хати.

(Чи один ремісник може цілу хатку сам скоро
й гарно змайструвати?).

ЧУДНІ СПІЛЬНИКИ.

Індійська байка.

Чотирьох індійських купців купило в спілку велику скриню вати, щоби відтак розпродати її, а гроші поділити поміж себе на чотири пайки.

А щоби миші не погризли вати, купці завели собі кота. Кіт був спільний: кожному купцеві належала одна лапа. Для признаки кожен господар перевязав „свою” лапу іншою стяжкою: цей — червоною, той — синьою, а тамті ще іншою.

Через якийсь час кота напали собаки й погризли йому одну лапу, так що кіт не міг ходити, а шкандибав на трьох лапах. Той купець, якому належала поранена лапа, став її гоїти: обмив рану, вмочив шматинку в теплу оливу й обмастив нею поранену лапу.

Трапилось так, що кіт сів близько печі, на нього скочила іскра й запалила шматинку з оливою. Кіт злякався (бо й припекло його),

заметушився й скочив на вату. Вата занялась і вся згоріла. А кіт утік і остався цілий, тільки ногу обпik.

Три купці, побачивши, що вата пропала, стали казати четвертому, до якого належала поранена лапа, щоби він заплатив їм за вату. Він не хотів. Тоді пішли до судді, щоби їх розсудив.

Суддя розпитався добре про все, як воно було і видав такий присуд:

— Не той має платити, чия була поранена лапа, а ті три купці, що позивають, повинні йому заплатити за його пайку згорілої вати. Правда, вату запалив кіт, стрибнувши на неї, але ж він ходив тоді тільки на трьох лапах, а пораненою лапою, що належала четвертому купцеві, не ходив — ця лапа до вати не бігла.

— Та бо з тієї пораненої лапи вся подія скоїлась — кажуть три купці — саме на тій лапі занялася шматинка, намочена в оливі!

— Це нічого — мовив суддя. — Нехай собі й занялася, нехай би кіт і згорів на місці — тоді той четвертий спільник мав би заплатити вам за три чверті кота. Але кіт остався цілий: побіг він і стрибнув на вату тими трьома лапами, що належать вам і через те згоріла вся вата. Отже вам прийдеться заплатити за шкоду четвертому спільникові за його четверту пайку.

І мусіли купці заплатити.

От такий то був присуд індійського судді. Як думаєте, чи поправді він розсудив?

ЗАГАДКА.

*У маленькій хаті
Лежить брат на браті.
Скільки братів,
Стільки вогнів.*

ДОБРІ ТОВАРИШІ.

Дітвора до школи йде,
Весело розмовляє,
А Іванчик дома сидить,
Бо чобіт не має.

Дізналися товариші
Про Івася горе,
І скликали в своїй клясі
Надзвичайні збори.

Ухвалили: Івасеві
Чобітки купити,
А видатки на це з каси
Шкільної покрити.

Тепер Івась знов до школи
Ходити почав,
А за щирих товаришів
Життя би віддав.

**ПО ПІРЯЧКУ, ПО ПІРЯЧКУ — І ПЕРИНКА
ТЕПЛЕНЬКА.**

Настала зима, потисли морози й земля
лежала некрита, замерзла. Тоді зажурилась
Матір Божа, що вимерзне зерно на полях.

Побачили це небесні ангелики й один
з них питає:

„Чого журишся, Матінко Божа?“

А Мати Божа відказує: „Як мені не журитись! Дід-Мороз ходить по землі. Як виморозить засіяне зерно, що будуть люди їсти?“

Тоді й ангелик собі зажурився. Полетів по небі й скликав усіх ангелів на раду, що їм робити, щоби Мати Божа не журилась. Радили, радили, тай урадили. Кожен ангелик вирвав одно пір'ячко зі свого крильця, поскуб його й пустив на землю. І от земля вкрилась білими, легкими сніжинками. Під ними, як під перинкою, вигрівалися зернятка на полі, і вже не замерзли.

А Мати Божа радувалась, що буде доста хліба для людей, для птичок і для всіх тварин.

З И М А.

Ой, прийшла до нас зима,
Метелики грають,
Білі, ніжні, снігові
Землю покривають.

Гей, ураз! діточки!
В гурті кращі саночки.

Радість, рух, життя і сміх —
Щастям личка сяють.
Хтось сковзнувся, впав на сніг,
Другі піднимають.

Гей, ураз! діточки!
В гурті кращі саночки.

ЗМАЛКУ ВЧИСЯ ПОРЯДКУ.

Це не я! Я зовсім невинна!

Я дуже люблю і чистий мій зшиток і книжку мою. Люблю, усі речі в порядку ховать, бо хочу у клясі за примір стоять.

Шукаю, шукаю усюди — нема.

— Куди ж моя книжка пропасти могла?

Ось мама надходить — докір на лиці і книжку, геї прапор, тримає в руці. А просто на маму в рукав, на плечі тоненький струмочок із книжки тече. А книжка та саме, що зникла — шкільна.

— У ванні в калюжі лежала вона!

— Ой, справді! Я книжку з собою взяла, як чистити зуби в лазничку зайшла. І тільки забула про книжку намить — а книжка стрибнула й у ванні лежить...

Я зовсім невинна, це зовсім не я — сама це нашкодила книжка моя...

ТРИ ТОВАРИШІ.

Колядка.

Ой за горою, за камяною,
Там збиралися три товариші.
Один товариш — то сонце красне,
Другий товариш — то місяць ясний,
Третій товариш — то дрібний дощик.
А сонце каже: „Нема над мене!

Як ізойду я в неділю рано,
То зрадуються усі на світі”.

А місяць каже: „Нема над мене!
Як ізойду я звечора скоро,
То зрадуються люди в дорозі”.

А дощик каже: „Нема над мене!
Як я упаду тричі на землю,
То зрадуються жито, пшениця”.

(Котрий з тих трьох товаришів найвартніший?).

КАЗОЧКА ПРО ДІДОВУ РУКАВИЧКУ.

Був собі дід. Ішов він у ліс, та й загубив рукавицю. Коли це біжить Мишка й побачила. Що воно таке розчепірилось? Нюхнула, заглянула: нічого! Там у середині добре, щільненько, тепло. „Це мені буде за хатку!” — подумала Мишка. Улізла і сидить.

Коли це надстрибнула Жабка. Надибала рукавицю, побачила, що вона ворухиться, та й питає:

— А хто тут такий?

А Мишка й озивається:

— Я Мишка-скреботушка! А ти хто?

— Я Жабка-скрекотушка! Прийми мене до своєї хатки.

— Ну йди! — каже Мишка — будемо вкупі жити.

Влізла Жабка. Сидять удвох.

Коли це біжить Зайчик. Угледів рукавицю, угледів, що там щось сидить, та й питає здалека:

— А хто тут такий?

А йому гукають з рукавиці:

— Я Мишка-скреботушка! Я Жабка-скре-
котушка! А ти хто такий?

— Я Зайчик-лапанчик. Прийміть і мене
в товариство.

— Ну йди!

Уліз і зайчик. Сидять утрюх.

А за той час дід оглянувся, що нема ру-
кавиці, та й вернувся. Бачить: лежить рука-
виця, а в ній щось ворухиться, та й не одно.

— Еге, стривай же! — думає дід. — Я тее
все й заберу.

Схопив швиденько рукавицю, завязав мо-
тузочком і причіпив собі до пояса. От усі
три звиринки заметушилися.

— От тепер нам край! Ой, тепер ми про-
пали! — мовить Зайчик. — Бідна наша го-
ловка!

І став плакати. А Жабка собі.

— Цить! — каже Мишка. — Чого так за-
раз і умлівати? Не плачте! Якось то буде!
Треба шукати ради при лихій годині, а не пла-
кати. Нас же тут громада, за нами сила.

— Яка рада? — питає Зайчик, а сам лап-
кою слізки втирає.

— А ось побачиш! — каже Мишка. —
Я вам допоможу по-братерськи.

І спустилася на спід рукавички і почала
дірочку прогризати. Гризь-гризь і прогризла.
А Жабка й Зайчик лапками її побільшили.

— Тікаймо тепер! — мовить Мишка.

І вискочила. А за нею Жабка, а за Жабкою
і Зайчик.

І розбіглись, кожне у свій бік.

ЗАГАДКА.

Летіла сорока
 Гарна, білобока,
 А за нею сорок сорок
 У зелений темний лісок.

І ще сорок прилетіло
 До громади, й разом сіло.
 Десь вкінці ще сорок взявся,
 До всіх разом приєднався.

На дубочку посідали,
 Веселенько реготали.

Почисліть, дітоньки, жваво,
 Кілько всіх сорок літало.

ВЕСНЯНИМ ГОСТЯМ.

Прийшла весна,
 Всмінулася...
 З мандрів красна
 Вернулася.
 Растом білим квітчається,
 Стужа її лякається.
 А сніг побіг ярочками,
 Висихає горбочками.

Цінь, цінь,
 Цень...

Цінь, цінь,
 Цень...

Це весняний
 Перший день.

Нумо, дітки,
 Працювати,
 Гостям хатки
 Будувати.

Молоточком по гніздочку;
Задзвеніла у садочку
Вам подяка пташечок
За хатинку з дощечок.

Цінь, цінь,
Цень...

Цінь, цінь,
Цень...

Це весняний
Перший день.

ЯК ДІТИ ШПАКІВНЮ ЗМАЙСТРУВАЛИ.

Скінчилися зимові забави, розтаяв останній сніжок, пригріло сонічко. Прилетіли грачі, весняні гості, а за ними ось-ось прилетять і шпаки. Нетерпляче чекає дівтора на своїх любимців. Багато про них говорять, бо й час вже будиночки для шпаків ладити.

Старший Тарас пояснював молодшим товаришам, які наздовж та на височінь мають бути ці будиночки, щоби шпак у них змістився.

Діти наготували матеріял, дістали пилу та стругач, а Петро навіть фарби роздобув, щоби дах помалювати.

— А чому ми так ждемо шпаків? — спитав Миколка.

— А якже? Шпак — помічник людині і на полі і на луках — відповів жваво Тарас.

— Що ж саме він робить? — знову Миколка.

— У полі їсть хробаків, що псують збіж-
жа, а по лугах від жуків та цвіркунів він траву
зберігає — пояснював Тарас. — А ще чим по-
житочний шпак? Ну, хто з вас, хлопці, знає?

Діти призадумались, бо ніхто не знав.

— Забули! Шпак ще охороняє худобу
від мух та комах, що хмарами обліплюють лі-
том корови та коні. Він мухи ті ловить і їсть.

Діти були дуже раді, що довідалися
стільки нового про шпака.

— Ну і козак! Ну й розумний наш шпак!
Лети, лети до нас мерщій! — вигукував за-
взято Миколка.

— Та ще хата для нього неготова!

— Ще ні, але сьогодні зробимо напевно
— крикнула дівора.

І після цього громадка хлопців зібралася
в Олекси майструвати. Притягли дошки, стру-
гач, пилу тай взялись до роботи.

— Але ви насмітите тут у кімнаті, пра-
цюйте надворі, вже тепло — сказала мама.

Хлопці перейшли зі своїм знаряддям до
дровітні. В Олекси була велика дровітня, от-
там і працювали.

Закипіла робота. Намагаються діти точно
розміри обрахувати, як учив Тарас. А то вийде
шпаківня замала і шпак у ній не зміститься.

Працюють дружно, тільки маленький Ми-
кола знечевя заплакав:

— Дайте мені пилку, я теж хочу пилу-
вати!

— Зажди! ти ще малий і пальці собі від-
пилиш. Краще ось, потримай цю дошку — ка-
зав Петрусь.

— Ой, криво, криво! пила збочила — злякався Степан.

— Та ти й тримати як слід не вмієш. Настав ось так!

Знову діло добре пішло.

Кооперативно працюють діти. Один одно — другий друге. П'оспіль майстрували, п'оспіль збивали дощечки.

Нарешті шпаківня готова.

— Дайте, я хоч дах розмалюю — знову проситься Миколка.

— Ну, на!

Усі раді, усі вдоволені.

Завтра в шкільному садку на яблінці повісять діти шпаківню й дождатимуть весняних гостей.

ЗАГАДКИ.

1. Десять жвавих хлопчиків
Окремо по пять сидять,
Як робити ладнаються,
Докупи еднаються.
2. Дві сестри по пять синів мають,
Усі собі щиро завжди допомагають.
3. Два брати втікають,
А два доганяють,
І не доженуть ніколи.

СПІЛЬНИМИ СИЛАМИ.

В stodолі під стріхою зліпила собі ластівочка гніздо. Вистелила його м'яким пір'ячком і вже ладилася нести яєчка. Та ось одної

днини, коли вилетіла за поживою, внадився до її хатки воробець.

Вертає ластівка, дивиться, а в її хаті чужинець.

— Забирайся! — крикнула — це моя хатка!

— Не вступлюся! тепер вона моя — бундючиться воробець.

Просила ластівка, сварила — не допомогло. Воробець, як сидів, так сидить.

Полетіла бідна ластівка поміж товаришки, розповідає їм свою біду.

Порадилися ластівки, пощебетали й кажуть:

— Не журися! Ми його викинемо!

І полетіли громадою до ластівочого житла.

— Вступишся, ти зайдо, з чужого гнізда! — гукнули на воробця.

— Не вступлю! І думки такої не маю.

— Так оставай в ньому до загину! — защебетали ластівки і відлетіли. А воробець, гордий своєю силою, сидить у чужій хаті й пишається!

Та ось бач! ластівки повертають назад, а в кожній в дзьобику грудочка глини.

— Що це вони загадали? — думає воробець.

А ластівки вже беруться заліплювати отвір у гніздочку. Стук! стук! дзьобками і заліпили воробця. А по часинці, коли зміркували, що він вже задусився, відбили знова глину, викинули неживого ворога, а ластівку впровадили на газдівство.

— Спасибі вам, спасибі, кохані! — дякувала ластівка товаришкам.

— Мало защо! мало защо! — защебетали у відповідь. — А вжеж треба собі в біді взаїмно помагати.

ПЕТРУСЬ ПРАЦІВНИК.

Ворота ставить тато,
Сокира цок та цок!
Із дерева багато
Нападало трісок.

Тріски збирає мати,
До дому їх несе,
Затопить піч у хаті,
Картоплі напече.

Петрусь їй помагає —
Йому вже п'ятий рік —
Він теж тріски збирає,
Як справжній працівник.

Ой, довга путь до хати
Під тягаром трісок!
Несе Петрусь завзятий,
Хитаючись що-крок.

Дивується матуся,
Як він їй допоміг!
„Такий малий, Петрусю,
А й ти вже працівник”.

МУЗИКИ З КИЄВА.

Один осел служив довгі роки своєму панові-мельникові. Носив мішки з борошном до млина. Та вкінці почув, що сили в нього слабнуть і він не годен далі працювати.

Пан хотів убити старого слугу на скіру, але осел доміркувався, що мельник задумує і порішив, утікати в світ.

Вибрався в дорогу до Києва. „В мене талант до музики — сказав — пристану до міської орхестри”.

Недалеко ще зайшов, коли бачить: лежить пес на дорозі. Задиханий, утомлений, либонь перебіг довгу дорогу.

„Чого це ти так засапався?” — питає осел.

„Ах! — відказує пес — я вже старий і немічний і не можу ходити з паном на лови. От він і задумав мене вбити, а я втік. Але як буду тепер жити, і сам не знаю”.

„Ходи зі мною! — каже осел. — Я хочу пристати до музикантів у Києві. Ми обидва можемо заробляти музикою. Ходи!”

Пес вельми врадувався і вони пішли разом.

Внедовзі стрінули на дорозі kota. Він так нещасливо виглядав, як три дні поганої негоди.

„Що це з тобою, вусатий брате? Чого зажурився?” — питає осел.

„Як можна радіти з мотузком на шиї? — відказує кіт. — Я вже постарівся й мої зуби негодні кусати. Не можу вже мишей ловити.

От лежав би на печі та мурликав. Недавно дізнався я, що мій газда хоче мене втопити. Я і втік мерщій з хати, але як мені дальше жити, сам не придумую”.

„Ходи з нами до Києва! — мовить осел. — Ти гарно співаєш по ночах, буде з тебе славний співак у міській опері”.

„Дуже радо!” — замявкав кіт і пустився з ослом і псом у дорогу. Незабаром підійшли вони до одної хати. На воротах стояв когут і піяв з усієї сили.

„Чого ти так кричиш на весь голос? — спитав осел. — Що воно значить?”

„Я голошу людям, що буде гарна погода — відказує когут. — Але й пію востаннє. Чув я, як кухар говорив, що хоче зарізати мене на обід. Цієї ночі відрубують мені голову. От я й кричу, поки живу”.

„Слухай, червоний гребіне! — каже осел. — Втікай разом з нами! Ми йдемо до Києва, щоби там вступити до орхестри. В тебе гарний, сильний голос і якраз спосібен ти в співаки. Хочеш пристати до нас?”

Когут охоче пристав до спілки і всі четверо подались у дальшу дорогу.

До Києва не могли зайти одним днем, так вони на ніч задержалися в лісі, щоби там припочати. Осел і пес лягли під високим деревом, кіт примістився на галузі, а когут вилетів на сам вершок, бо там був найбезпечніший.

Заки ще заснули, когут з дерева сповістив їх, що бачить в даліні якесь слабе світло.

„Це мабуть хата, в якій горить ще огонь” — каже пес.

„Так треба нам встати і піти до того світла — мовить осел. — Може найдемо тамки добрий нічліг.

І пес також рад був погризти на вечеру костей.

От вони й пустились у дорогу до того світла. Чим ближче підходили, тим ясніше воно ставало. Накінець побачили, що воно виходить з домівки-печери. Осел, найвищий з усіх, підійшов до віконця і заглянув у середину.

„Що там бачиш, старий Сірку?” — питає когут.

„Що бачу? — відказує осел. — Бачу стіл, заставлений усякою їжею й напівками, а вагага розбишак справляє собі тут гарний бенкет”.

„Коби і нам щось з того!” — зітхає кіт.

„Так — промовив сумно осел — та як нам туди дістатись?”

Посідали товариші на землю і стали думати, яким способом прогнати розбишак. І ось що вигадали: Осел поставив передні ноги на вікно печери, пес станув йому на хребет, кіт видрапався на шию собаці, а когут примістився на голові kota.

Відтак почали ладитись до музичного виступу. Як тільки добре примістились, гукнули разом. Осел заревів, пес загавкав, кіт зам'явкав, а когут запіяв так грімко, аж вікна стали тріщати.

Розбишаки думали, що це якісь злі сили, духи і налякані повтікали в ліс. Тоді чотири товариші ввійшли до домівки й попоїли собі гарненько.

По вечері згасили світло і лягли спати. Осел положився знадвору на купі сміття, пес приляг за дверима, кіт задрімав на припічку в попелі, а когут присів на жердці на даху. Небавом усі кріпко заснули.

Коло півночі побачили розбишаки, що світло в їх домівці погасло. Тоді найстарший з них каже:

„Я думаю, що нам вже нічого боятись”.

І він післав одного розвідчика, щоби поглянув, що діється в хаті.

Довкола печери було тихо, от розбишака і зайшов безпечно в кухню, засвітити світло. В темряві побачив блискучі очі кота. Він думав, що це іскорки вогню і підсунув до них сірничку.

В цю мить кіт кинувся на розбишаку і поцарапав йому кігтями лице. З криком болю й тривоги кинувся розвідчик до дверей, але тут пес вкусив його в ногу. Дальше попався знова на осла, який копнув його задніми копитами. А когут на даху кричав на весь голос: „Ку-ку-рі-ку!”.

Розбишака втівав щосил і задиханий прибіг до начальника.

„Ой, лишечко! — закликав. — Там у нашому домі всадовилась якась стара відьма. Вона напала на мене і подерла мені лице своїми довгими кігтями. При дверех стояв якийсь чоловік з ножем і пробив мені ногу. Надворі лежала велика чорна потвора і скопала мене своєю залізною ногою. А на даху вгорі сидів суддя і кричав уодно: „Сюди давайте мені того драбугу!”. Потім я втік, що було духу”.

Розбишаки не вернули вже до своєї до-
мівки. А чотири наші музика вважали це місце
вельми пригожим для себе, бо було і захисне
й багате в усякі припаси поживи.

От вони й остали вже тамки в лісі, поки
кожен з них не вмер на старості літ тихою
смертю.

МАЛЕНЬКІ ГРОМАДЯНИ.

Маленькі наші ноги,
Та знають свою путь,
На службу Україні,
Як виростуть, підуть.

Маленькі наші руки,
Та в силу ще зростуть,
В хосен рідного краю
Весь труд свій віддадуть.

Маленькі наші серця,
Велика в них любов:
З нас кожен за Україну
Життя віддать готов.

ЯК ДІТИ СТАВИЛИ КРАМНИЦЮ.

Тук-тук-тук!
Це з дощок крамницю будують. У другім
кутку роблять мішечки на товар.

- Я зроблю на цукор!
- А я на чай!
- А я на муку!
- А я на все!

А ось тут виписують на карточках:

сі́ль

мука

чай

кава

цукор

горох

А меншенькі теж не дармують. Дістали глини й ліплять для крамниці: хто яблуко, хто бублики, хто чарочки.

У крамниці всякий товар потрібний.

Раніш уже притаскали шафку-крамницю. Вона велика й міцна.

— А вивіска де?

А про вивіску і забули.

Дмитрусь побіг до варстату, приніс дощечку і нумо на ній малювати:

*Наша
крамниця*

На мішечках прпричіплювали карточки з написами. Насипали в один мішечок соли, в другий цукру, в третій муки. Порозставляли мішечки на поличках і взялись крамарювати.

Колісце з білого паперу — гроші, дві дощечки на шнурку — вага, камінчики — важки.

А в куточку касу влаштували.

— Ну, тепер пічнем торгувати! — каже найстарший Лесь. — Продаємо тільки членам нашої спілки. Хто хоче в члени?

— Я!

— І я!

— І я!

— Ми всі!

— Гарно! Але вперед мусите зложити вписове на знак, що вступаєте в члени нашої крамниці. Хай вписове буде 5 грошів. Хто годиться на це?

— Всі! всі!

Діти поскладали вписове, кожне по маленькому папірчику.

— Та цього ще мало. Треба нам ще гроша на розбудову крамниці, на закупно нового товару. Зложіть на це кожен свою частинку, свій уділ. Можете собі його колись відібрати, як покинете нашу спілку. Урадьте, як високий має бути уділ.

— 10 грошів.

— Ні, 20!

— Двадцять забагато, хай буде 10. Хто за тим?

— Всі! всі!

Посипались до каси більші паперці, а касієр дає кожному посвідку, що вписове й уділ отримав.

— Тепер, покупці, ставайте гусаком! Чия черга? ваша?

— Товариші! самі пильуйте порядку. Всіх нараз обслужити не можна.

— Мені пів кіля цукру.

— А мені кільо муки.

— А вам?

— А вам?

— Я прошу чаю, але гроші принесу пізніше.

— Так не можна. В нашій крамниці на борг — без грошей не продаємо нікому. Хто дальше?

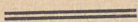
— Я хотіла б пудру, такого порошку на лице, щоби було біле.

— Ні, пані добродійко, таких витребецьок у нас нема. Ми поважна споживча крам-

ниця — продаємо тільки те, що до щоденного спожиття кінечне. В нинішніх часах треба гріш щадити.

Уже всі закупили, що їм треба.

Дуже покупці вдоволені. Усе є в їхній крамниці. І товару багато і дешевий і добрий.

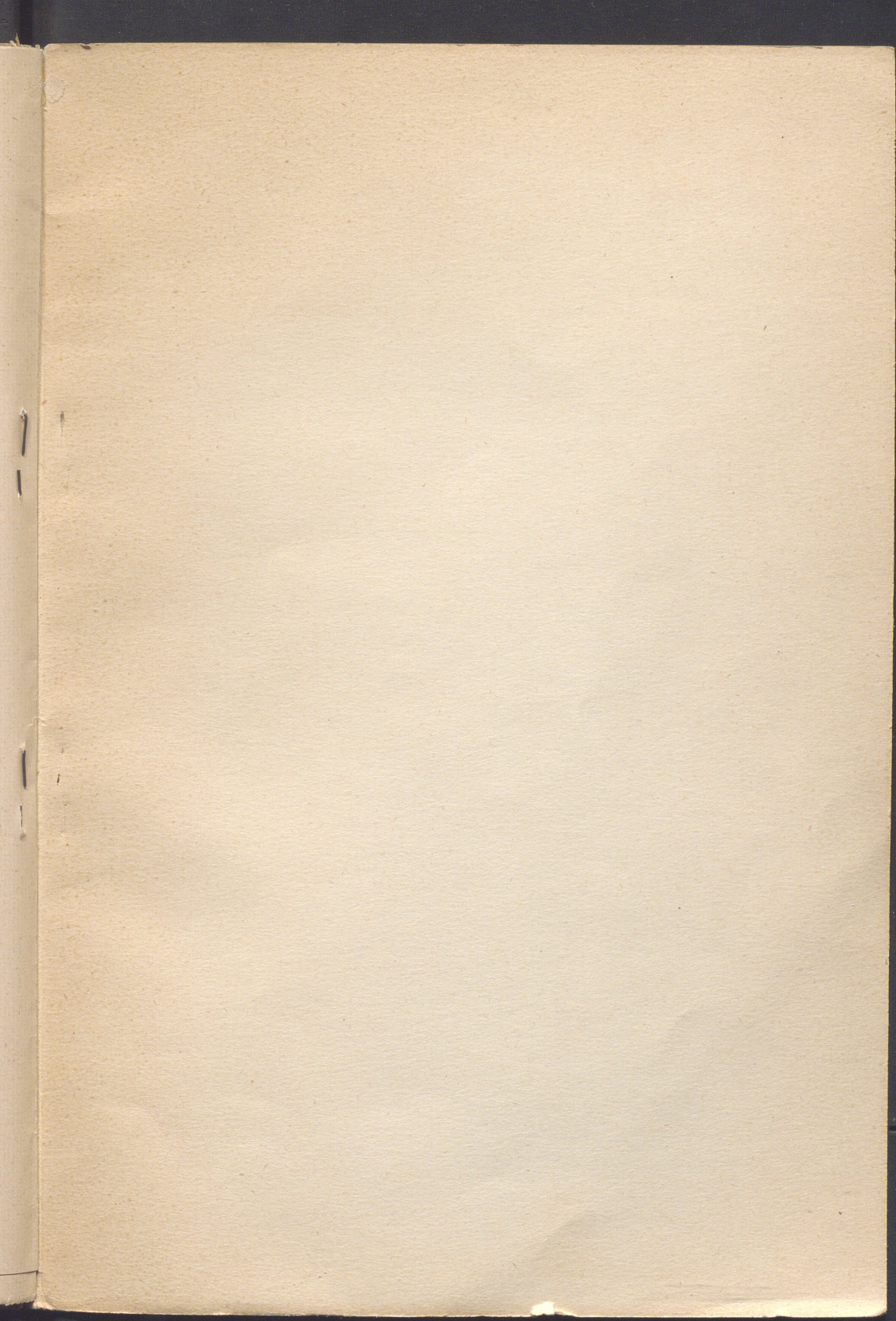

ЗМІСТ

Пять братів (з чеського)	3
* Загадки	3
Ріпка — казка І. Франка	4
Три метелики	6
* Невдала спілка (байка Л. Глібова)	7
Девятеро — з чеського І. Кожішка	8
* Ой летіли воробці (загадка)	9
Як діти хату будували	9
* Ремісники — Марії Підгірянки	10
Чудні спільники — індійська байка	11
* Загадка	13
* Добрі товариші — К. М.	13
По пірячку і перинка тепленька — легенда	13
* Зима	14
Змалку вчися порядку — Х. Левін	15
* Три товариші — колядка	15
Казка про дідову рукавичку	16
* Летіла сорока — загадка	18
* Весняним гостям	18
Як діти шпаківню змайстрували — К. Дмитрієвої	19
* Загадки	21
Спільними силами	21
* Петрусь працівник — Т. Р.	23
Музики з Києва — народня казка	24
* Маленькі громадяни — М. Підгірянки	28
Як діти ставили крамницю	28

1939. е. о. 2595

23. 11. 1939 M